

Posudek disertační práce

Autor: Mgr. Martin Schmiedl

Název práce: Internal Conflicts in Africa: Climate Change Vulnerability and Violent Conflicts

Fakulta filozofická, Univerzita Hradec Králové

Globální změna klimatu a její možné dopady na různé oblasti světa je v současnosti diskutovaným tématem nejen v akademické oblasti, ale také v médiích. V předkládané disertační práci se autor zaměřil na spojitost mezi možnými dopady klimatické změny a výskytem vnitřních konfliktů ve zvláště zranitelných afrických státech, které předem identifikoval na základě odborné literatury. V úvodu práce jsou jasně stanoveny cíle a myslím, že se autorovi podařilo je naplnit a předkládaná práce je kvalitním příspěvkem k diskusi o vlivu globální změny klimatu na konflikty v Africe. Její význam spatřuji především v inovativním a inspirativním využití metodologie, která v českém akademickém prostředí není příliš běžná a přináší tak nový pohled na zkoumanou problematiku.

V úvodních částech práce autor velice vhodně vymezuje region, kterým se v disertační práci zabývá a vysvětluje, proč se rozhodl nezahrnout do analýzy státy Maghrebu, ale naopak Súdán ano. Co se týče vymezení regionu, myslím si, že by bylo vhodné také alespoň v poznámce pod čarou vysvětlit vymezení oblasti Sahelu a pak také jeho regionalizaci na západní Sahel, centrální Sahel, nebo východní Sahel, které v literatuře nejsou vymezeny zcela jednoznačně. Pro komplexnější obraz situace v jednotlivých zemích by bylo vhodné doplnit také krátké informace o přírodních podmínkách, např. mapu land-use, čímž by autor dodal tématu navíc také ekologický rozměr. Autor sice zmiňuje vliv klimatické změny na ekonomické aktivity (především zemědělství), ale pro úplný obraz by bylo vhodné doplnit ještě zmínku o dopadech na různé ekosystémy v Africe.

Ve svém přístupu autor zdařile kombinuje znalosti z různých vědních oborů a podoborů a práce je tak do značné míry multidisciplinární. O tom svědčí také bohatý seznam literatury, kterou autor nastudoval a používá k vysvětlení vybraných teoretických a metodologických přístupů. V části pojednávající o vztahu klimatických změn a vnitřních konfliktů na úrovni vybraných případů využívá navíc i publikace autorů, pocházejících přímo ze zkoumaného regionu. Co se týče dalších zdrojů dat, autor je kriticky posuzuje, v úvodních částech práce však mohl přece jen troch více vysvětlit jejich výběr. Toto lze ilustrovat například faktem, že v pojednání o konfliktech autor příliš nevysvětlil, proč si vybral ke konceptualizaci konkrétní příklady, ale opominul např. Heidelberský institut pro mezinárodní výzkum konfliktů a jeho *conflict barometer*.

Práce je celkově strukturována logicky, jednotlivé části na sebe vhodně navazují. První, převážně teoretická část, je zaměřená na vysvětlení kontextu klimatické změny a jejích specifik v Africe. Další části diskutují nejprve obecnější konceptualizaci konfliktů a poté se autor zaměřuje na analýzu konfliktů v kontextu klimatických změn za použití přístupů environmentální bezpečnosti a politické ekologie. Z mého pohledu je na škodu, že autor v těchto částech často odbíhá k definicím a krátkému vysvětlení termínů a konceptů, které s tématem disertační práce explicitně nesouvisí (de facto státy, kvazi státy, nebo etnicita na s. 41) a samotné jsou složité do té míry, že takovéto krátké vysvětlení se v důsledku jeví

nedostatečné. V případě konceptu etnicity na s. 42 navíc vybrané definice působí spíše nahodile, přičemž autor opomíjí mimo jiné např. konceptualizaci etnických skupin podle Anthonyho Smithe. Za podrobnější vysvětlení by pak stál zajímavý pojem „*ethnopolitical groups*“, který prezentuje Gurr (2000, s. 5) a o kterém autor pojednává na s. 42 v poznámce pod čarou. Pokud autor považuje tyto termíny a koncepty za důležité pro vysvětlení celého tématu, měl by lépe čtenáři vysvětlit, proč vůbec o nich pojednává. V opačném případě takovéto časté odbočky znesnadňují čtenáři soustředění na nosné téma práce a narušují plynulost textu. V těchto případech bych proto spíše volila vysvětlení pojmů v poznámce pod čarou. Některé z těchto pojmů a konceptů se navíc jeví zbytečné i z toho důvodu, že autor s nimi dále v analytických částech práce příliš nepracuje.

Po metodologické stránce je práce inspirativní a inovativní, autor využívá metodu kvalitativní komparativní analýzy, která je v českém akademickém prostředí do velké míry upozadřována. Proto oceňuji, že autor do práce zařadil také popis této metody a diskutuje její možnosti využití. Přiznává rovněž a kriticky hodnotí její limity, což může čtenáři napomoci v rozhodování o jejím dalším možném použití. Konkrétní metodika a postupy autor popisuje do detailu a představuje tak transparentní pojednání o tom, jak ve své analýze postupoval. Pomocí svého popisu ukazuje, že QCA může sloužit také jako odrazový můstek pro další, kvalitativní posouzení jednotlivých případů, identifikovaných na základě QCA. Výsledky QCA pak kriticky hodnotí v konkrétním kontextu vybraných případů, přičemž se zaměřuje také na limity této metody způsobené především povahou využitých dat.

V případě pojednání o Somálsku autor nezmiňuje, zda do analýzy zahrnuje také Somaliland. V této souvislosti by z mého pohledu bylo zajímavé zhodnotit, zda jsou nějaké odlišnosti mezi Somálskem a Somalilandem, týkající se vlivu klimatických změn na faktory vedoucí ke zvýšené incidenci konfliktů. Podobně jako další případy v práci je i Somálsko a Somaliland do značné míry regionálně diferencovaný – na jihu Somálska žijí oproti Somalilandu také usedlé zemědělské komunity, navíc jih Somálska je více sužovaný útoky teroristické skupiny al-Šabáb. Analogicky, regionálně diferencovaný přístup k analýze i dalších případů by mohl napomoci k získání komplexnějšího a hlubšího vhledu do problematiky. V případě států jako je Somálsko navíc situaci komplikuje fakt, že se jedná o nomádské komunity, které překračují hranice států ve snaze o nalezení pastvin pro dobytek. Podobně se mi jeví problematická analýza na úrovni státu v případě Súdánu. Autor se zde zaměřuje na konflikt v Dárfúru, který je sám o sobě spíše sušším regionem a v kontrastu k východním oblastem v okolí řeky Nil je zde méně úrodné půdy. Autor sám si je vědom limitů, které analýzy na úrovni státu přinášejí, což zmiňuje také v závěru. Navrhuje pro další výzkum zaměřit se spíše na úroveň lokální a navrhuje další cesty výzkumu – především terénní výzkum. Zajímavé by bylo také posoudit lokální /regionální /státní strategie boje proti vlivu klimatických změn a adaptační strategie vycházející z lokálních nebo západních znalostí využívání krajiny.

V práci by své místo měla také podle mého názoru kapitola diskuse, kde by autor porovnal svá zjištění se zjištěními jiných autorů. Dosažené výsledky jsou prezentovány velice vhodně a přehledně v závěru práce, ale myslím, že pomocí diskusní části by autor mohl ukázat větší provázanost jednotlivých analyzovaných konceptů a diskutovat své výsledky v širší teoretické perspektivě.

Co se týče formální a jazykové stránky, práce zcela odpovídá požadavkům na disertační práci. Oceňuji, že je práce psaná v angličtině, proto má veliký další publikační potenciál. Z mého

pohledu nerodilé mluvčí angličtiny je práce psaná srozumitelně a jazyk odpovídá odbornému stylu. Na několika místech v textu jsem identifikovala drobné stylistické chyby (s. 16 – „we cannot find some regional trends and meaningful projections in our projections“). Ty však nijak neovlivňují význam sdělení, které autor prezentuje.

Text práce je vhodně doplněn grafy a dalšími přílohami, které vhodně dokreslují vysvětlovanou problematiku. U tab. 3 bych pro lepší orientaci uvítala ještě vysvětlení zkratk jednotlivých podmínek. V případě mapy (kartogramu) na s. 19 by bylo vhodné doplnit legendu a vysvětlit použitou barevnou škálu. V kapitole týkající se globální změny klimatu se objevují drobné chyby v editaci, kdy informace o srážkách se objevují jak na s. 12 (společně s grafem, který srážky ilustruje), tak na s. 15, kde autor opět opakuje některá tvrzení ze s. 12. Pro plynulost textu by bylo vhodnější část týkající se pojednání o srážkách sjednotit do jednoho místa v rámci této kapitoly.

Výše uvedené připomínky nijak nesnižují kvalitu předkládaného textu, jsou zamýšlené spíše jako podněty do diskuse nebo podklady pro případné úpravy pro publikaci. Celkově disertační práce Mgr. Martina Schmiedla reflektuje aktuální debatu o vlivu globálních změn klimatu na incidenci konfliktů v subsaharské Africe. Zvolené téma je vysoce relevantní s ohledem na probíhající debaty o klimatických změnách a potažmo také o zdrojích a příčinách migrace z Afriky do Evropy. Disertační práce tak má nejen nespornou akademickou hodnotu, ale také vysoký aplikační potenciál jakožto podklad pro policy recommendations pro relevantní aktéry v mezinárodní politice. Vzhledem k aktuálnosti tématu a vysoce kvalitnímu zpracování autorovi také doporučuji po určitých úpravách publikovat práci např. v knižní podobě, nebo v podobě série článků.

Autor v předkládané disertační práci jednoznačně prokázal nejen znalosti afrického kontextu, ale také především tvůrčí schopnosti ve své oblasti výzkumu a rigorózní použití vybrané metodologie. Ze všech těchto důvodů **doporučuji** práci k obhajobě.

Otázky do diskuse:

- 1) Proč existuje předpoklad, že zrovna v subsaharské Africe by se měla globální změna klimatu projevit více než v jiných částech světa?
- 2) Je možné provádět kvalitativní komparativní analýza tak, jak je vymezena v práci, na úrovni regionů? Jakým způsobem by regionální přístup ovlivnil výsledky?
- 3) Jakou roli hraje etnicita ve zkoumaných případech? Působí jakožto zástupný důvod, nebo mobilizační faktor?
- 4) Jaké výhody přináší v tomto tématu využití kvalitativní komparativní analýzy oproti komparativní případové studii?

V Ostravě dne 3.10.2023

Mgr. Kateřina Ženková Rudincová, Ph.D.

Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
Přírodovědecká fakulta, Ostravská univerzita